

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

Közigazgatási Reform Programok Irányító Hatósága

Útmutató a környezeti fenntarthatóság érvényesítéséhez

az Államreform operatív program és az Elektronikus közigazgatás operatív program projekt gazdái, pályázói és értékelői számára

a 2009. június 22-i módosításnak megfelelő változat, a benne foglaltakat az
ezt követően benyújtott részletes adatlapokra kell alkalmazni

2009. június

Tartalomjegyzék

AZ ÚTMUTATÓ CÉLJA	2
I. RÉSZ: A FENNTARTHATÓSÁG FELTÉTELEINEK BIZTOSÍTÁSA MINT HORIZONTÁLIS ELVÁRÁS	2
1.1. MI A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS?	2
1.2. A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSHEZ VALÓ HOZZÁJÁRULÁS BIZTOSÍTÁSA AZ EU ÉS HAZAI STRATÉGIAI ÉS FEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKBAN	3
II. RÉSZ: A FENNTARTHATÓSÁG FELTÉTELEINEK BIZTOSÍTÁSA A PÁLYÁZATOKBAN	3
2.1. A PÁLYÁZÓ MILYEN TERÜLETEKEN TUDJA BIZTOSÍTANI A FENNTARTHATÓSÁGHOZ VALÓ HOZZÁJÁRULÁSÁT?	3
2.1.1. KÖZVETETT SZINT: A PROJEKT EREDMÉNYEINEK FENNTARTHATÓSÁGI SZEMPONTJAI (KÖRNYEZETTUDATOS MENEDZSMENT ÉS TERVEZÉS)	4
2.1.2. KÖZVETLEN SZINT: A PROJEKT MEGVALÓSULÁSÁNAK FENNTARTHATÓSÁGI SZEMPONTJAI (FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉST SZOLGÁLÓ MEGVALÓSÍTÁS ÉS FENNTARTÁS)	4
2.2. FENNTARTHATÓSÁGI SZEMPONTOK.....	4
2.3. KÖTELEZŐ VAGY ÖNKÉNTES A FENNTARTHATÓSÁG FELTÉTELEINEK BIZTOSÍTÁSA A PÁLYÁZATBAN?	5
2.4. MIÉRT HASZNOS A PÁLYÁZÓNAK A FENNTARTHATÓSÁG HORIZONTÁLIS SZEMPONTJAINAK ÉRVÉNYESÍTÉSE?	6
2.5. HOGYAN KELL BEMUTATNI A VÁLLALT FENNTARTHATÓSÁGI SZEMPONTOKAT?	6
2.6. MIKORTÓL MEDDIG KELL BIZTOSÍTANIA A PÁLYÁZÓNAK A VÁLLALT FENNTARTHATÓSÁGI SZEMPONTOT?	7
2.7. JÁR-E PONT A MÁR MEGVALÓSÍTOTT FENNTARTHATÓSÁGI SZEMPONTOKÉRT?	7
2.8. HOGYAN VIZSGÁLJÁK ÉS ELLENŐRZIK A FENNTARTHATÓSÁGI TÖBBLETVÁLLALÁSOKAT?	7
III. RÉSZ: FENNTARTHATÓSÁGI SZEMPONTOK	8
IV. RÉSZ: A PÁLYÁZAT ÉRTÉKELÉSÉNEK MENETE	23
1. <i>MELLÉKLET</i>	24
2. <i>MELLÉKLET</i>	25

AZ ÚTMUTATÓ CÉLJA

A kapcsolódó jogszabályok értelmében minden projektet úgy kell megvalósítani, hogy az a fenntartható fejlődést, ezen belül a környezet védelmét és állapotának javítását előmozdítsa. Az útmutató¹ célja, hogy megismertesse a pályázót a fenntartható fejlődés szempontjaival, s segítséget nyújtson a szempontok érvényesítéséhez a projekttevékenység során.

Az Útmutató I. része bemutatja a fenntarthatóság fogalmát, megmagyarázza, miért fontos a fenntarthatóság szempontjainak érvényesítése. A II. részben találja meg azt, hogy a pályázónak milyen módon kell a szükséges információkat megadni és mit kell figyelembe vennie a pályázati adatlap kitöltésekor. A III. részben részletes leírást talál az egyes fenntarthatósági szempontok tartalmáról. Végül a IV. részben tájékoztatást kap arra vonatkozóan, miként értékelik a bírálók a fenntarthatósági szempontok teljesülését.

I. rész: a fenntarthatóság feltételeinek biztosítása mint horizontális elvárás

A Tanács 1083/2006/EK rendelete az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról (továbbiakban: Általános Rendelkezések) a támogatások egyik horizontális alapelveként (17. cikk) határozta meg a fenntartható fejlődés biztosítását: *„az alapok célkitűzéseit a fenntartható fejlődés keretében, valamint a környezet védelme és állapotának javítása céljának a Közösség általi előmozdítása keretében kell megvalósítani, a Szerződés 6. cikkében megállapítottak szerint”.*

A támogatási források felhasználása során a horizontális elvnek abban az esetben is meg kell felelni, ha azokat a támogatások céljai közvetlenül nem tartalmazzák. **A pályázónak ennek alapján tehát figyelmet kell fordítania a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulás biztosítására, függetlenül attól, hogy az a pályázat célkitűzései közt megjelenik-e vagy sem.** Az Útmutató ezen elvárásnak való megfelelésben segíti a pályázót.

1.1. Mi a fenntartható fejlődés?

Az emberiség, az egyes emberek és társadalmak közvetlenül vagy a gazdaság révén szükségleteik kielégítése érdekében természetes környezetükből veszik el azokat a javakat, amelyeket a földi rendszer létezése óta felhalmozott. A fenntarthatóság biztosítása azt kívánja tőlünk, hogy a jelen és jövő generációk létfeltételeihez szükséges természeti és épített környezet minőségét, értékeit megőrizzük. Ettől a rendszertől az ember annyit és olyan körülmények között vehet el, hogy ne sértse saját létkielégítésének jövőbeli esélyeit.

A fenntartható fejlődés célja, hogy addig a mértékig használhatjuk természetes környezetünk erőforrásait, amíg nem sértjük annak megújulási lehetőségét.

A környezet jó minőségét a fejlesztések közben kell garantálni, s arról nem utólag kell gondoskodni, amikor a károsodást már létrehoztuk.

---

¹ Jelen útmutató épít a 2004-2006 EU támogatási időszakban alkalmazott környezeti fenntarthatósági elv megvalósításának tapasztalataira és ezen időszakra vonatkozó „Környezeti Fenntarthatósági Útmutató – EU támogatásokra pályázók és értékelők számára” (2005. április) anyagára.

1.2. A fenntartható fejlődéshez való hozzájárulás biztosítása az EU és hazai stratégiai és fejlesztési dokumentumokban

A fenntartható fejlődés célkitűzéseit és megvalósítását szolgáló feladatokat az Európai Unió és a hazai szabályozás stratégiai dokumentumokban rögzíti. Az Európai Unió 2006. június 16-i csúcstalálkozóján elfogadta az Unió megújított Fenntartható Fejlődési Stratégiáját, amely alapján hazánk 2007. júniusáig elkészítette a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégiáját (NFFS), ami a nemzeti feladatok kerete. Az ebben foglalt feladatok teljesítését az EU támogatásokat szabályozó Általános Rendelkezők alapján az EU támogatási források felhasználása során is biztosítani szükséges.

Az EU támogatási források felhasználását szabályozó Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) ezért stratégiai céljaként jelöli meg a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulás biztosítását, és a horizontális szempontokhoz való hozzájárulást minden projektjavaslat vonatkozásában kötelező befogadhatósági feltételként határozza meg². Az ÚMFT operatív programjai tartalmazzák a horizontális elv érvényesítésének adott operatív programra vonatkozó feladatait, azok akciótervei pedig annak gyakorlati kezelését.

A fenntartható fejlődéshez való hozzájárulás projektszinten több módon is megjelenik. Egyrészt egyes fenntartható fejlődési szempontok önálló fejlesztési célként (konstrukcióként, pályázatként) megjelennek, míg mások közvetett módon kiválasztási vagy jogosultsági szempontok az egyes pályázatok elbírálása során.

Az ÚMFT támogatási feltételei között szerepel, hogy a pályázó jogkövető magatartást tanúsítson, ezért a környezeti fenntarthatósági szempontok nem a kötelező jogi megfelelést, hanem azokon felüli horizontális teljesítményt értékelik.

II. rész: a fenntarthatóság feltételeinek biztosítása a pályázatokban

2.1. A pályázó milyen területeken tudja biztosítani a fenntarthatósághoz való hozzájárulását?

Az Államreform operatív programban (ÁROP) és az Elektronikus közigazgatás operatív programban (EKOP) megvalósuló tevékenységek legtöbbször a környezetre való hatása közvetett, de ezek meghatározók a környezet állapotára. Természetesen minden tevékenységnek van közvetlen környezeti hatása is: a munkahely környezeti teljesítménye, a munkahely kialakítása, a munkahelyen üzemelő eszközök, a munkahelyen dolgozók magatartása, egy oktatási kurzus lebonyolításának körülményei, mind-mind közvetlenül befolyásolják a környezet állapotát.

Noha a közvetett hatások láthatatlanok, s előre nem mérhetők, mégis azoknak lesz hosszú távon nagyobb jelentősége. A közvetlen hatások viszont mérhetők, s nagyon jó eszközei annak, hogy rajtuk keresztül változtassuk meg azok környezeti szemléletét és viselkedését, akik terveikkel, döntéseikkel, munkájukkal közvetetten befolyásolják a környezet állapotát.

A fenntarthatósági feltételeket két szinten lehet, s kell érvényesíteni:

- a. a projekt céljainak megvalósulása javítsa a környezet állapotát közvetetten meghatározó társadalmi viszonyrendszer (közvetett szint, a projekt eredményére vonatkozik);
- b. a projekt megvalósulásának körülményei a lehető legjobb környezeti teljesítményt mutassák, s hasson vissza a projektben résztvevők környezeti tudatára (közvetlen szint, a projekt megvalósulásának körülményire vonatkozik).

---

² Lásd ÚMFT 3.1.4. Horizontális politikák fejezet és 6.2.3. Horizontális elvek érvényesülése fejezet.

2.1.1. Közvetett szint: a projekt eredményeinek fenntarthatósági szempontjai (környezettudatos menedzsment és tervezés)

A közvetett szint teljesülése a projekt végrehajtása során nehezen mérhető, ugyanakkor fontos, hogy a megkívánt szempontok teljesülését intézményes eszközökkel garantáljuk.

A projekt közvetett eredményeinek intézményes garanciái a fenntarthatósági szempontok integrált megjelenítésének képességére vonatkoznak nem elsősorban a szervezeti működésben, hanem a szervezet végtermékeiben. Mivel az ÁROP és EKOP esetében ezek a végtermékek a társadalom egészére kihatnak (legyen szó akár szabályozási tervekről, akár ügyintézési eljárásokról vagy eszközökről), így más operatív programokhoz képest hangsúlyosabban jelenik meg a fenntarthatóságnak a közvetett vetülete. Ez azt jelenti, hogy az egyes projekteknek a fenntarthatóságra gyakorolt hatásai nem a projekt végrehajtása során közvetlenül, hanem majd a projekt eredményeként fog megnyilvánulni (pl. amennyiben a tevékenység a jogszabályok felülvizsgálata, úgy nem a felülvizsgálati folyamatnak vannak közvetlen környezeti hatásai, hanem az új jogszabályi környezet lesz hatással a társadalmi és természetes környezetre).

A környezettudatos menedzsment gondoskodik arról, hogy a szervezet által végzett tevékenység közvetett hatásai ne járjanak jelentős negatív környezeti hatással. Ennek legjobb eszköze a tervezés, amelynek során felbecsülik, előre látják a szervezet által végzett tevékenység közvetett és közvetlen hatásait, amelyek jelentős környezeti hatásokhoz vezethetnek. Amennyiben ilyeneket meghatároztak, akkor a tervben gondoskodniuk kell első helyen a jelentős hatások megelőzéséről, ha nem lehetséges, akkor a csökkentéséről, s legutolsó sorban a hatások kompenzálásáról.

A közvetett szinten a projekt eredményeit teljesítmény indikátorokkal mérhetjük, amelyek arra kíváncsiak, hogy a kitűzött intézkedések megvalósultak-e, s milyen minőségben.

2.1.2. Közvetlen szint: a projekt megvalósulásának fenntarthatósági szempontjai (fenntartható fejlődést szolgáló megvalósítás és fenntartás)

A szervezet a termékek, közszolgáltatások fejlesztése vagy nyújtása során saját anyagáramlásait felülvizsgálja a kedvezőtlen környezeti hatások elkerülése érdekében. A tevékenység végzéséhez felhasználandó anyagok, erőforrások (inputok) mennyiségét, rendelkezésre állását, környezeti kockázatát figyelembe veszi, illetve a végtermékként kibocsátott anyagok környezeti terhelését, a melléktermékként kibocsátott anyagok (outputok) mennyiségét, veszélyességét csökkenti. A projektet megvalósító szervezet célja jó, ha a felhasznált inputok és kibocsátott outputok a lehető legkisebb mértékben járnak a környezet- és egészségkárosítás kockázatával.

Azok a szervezetek, ahol kialakítanak környezettudatos menedzsmentet, vagy környezettudatos irányítási rendszert, nem csak közvetett, hanem közvetlen szinten is biztosítják környezeti szempontok figyelembe vételét működésük során.

A közvetlen szint mérhető, számon kérhető, a projekt végrehajtása során teljesül. A környezeti teljesítmény változását a környezeti terheléseken keresztül mérhetjük (pl. mennyivel kevesebb, vagy több energiát, vizet, papírt, írószert, stb. fogyaszt a szervezet).

2.2. Fenntarthatósági szempontok

Mind a közvetett, mind a közvetlen szinthez tartoznak konkrét szempontok, amelyek bemutatják, hogy a pályazónak milyen lehetőségei vannak a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulás biztosítására. E szempontok közül választhat a projektgazda. A szempontok nem tartalmaznak jogilag kötelező tevékenységeket, mivel a kötelező elemek teljesítése jogosultsági szempont, ezeket a projektgazda a részletes adatlapon a nyilatkozatok aláírásával is igazolja.

Az egyes fenntarthatósági kategóriákhoz tartozó fenntarthatósági szempontokat a III. részben található táblázat tartalmazza.

Összefoglalva: A fenntarthatóság szempontjai az életciklus szemléletnek megfelelően „át kell hassák” a szervezet teljes tevékenységét: a pályázónak menedzsmentjében, mindennapi szervezeti működésében, és a projektmegvalósítás során kell a fenntarthatósági szempontokat érvényesítenie.

2.3. Kötelező vagy önkéntes a fenntarthatóság feltételeinek biztosítása a pályázatban?

A fenntarthatósági szempontok vállalásáért a pályázó pontokat szerezhethet. **A támogatás megítélésének kötelező feltétele hogy a pályázó legalább 1 pontot elérjen.** A pályázó természetesen további részpontoszámokért **többlétvállalásokat tehet, amelyek összegéből legfeljebb 5 pontot vesznek figyelembe a pályázat értékelésekor.** Minél több pontra értékelnek egy pályázatot, annál nagyobb az esélye nyerni.

Az elkötelezett pályázók összegzett részpontoszámai a figyelembe vehető maximum felett lehetnek. A Koordinációs Irányító Hatóság közülük választja majd ki a fenntarthatósági szempontból legjobb gyakorlatot bizonyító projekteket.

Összefoglalva: A pályázónak legalább annyi fenntarthatósági szempont teljesítését kell vállalnia, hogy 1 pontot elérjen! A fenntarthatóság feltételeinek biztosítása iránti elkötelezettségüket további önkéntes vállalásokkal igazolhatják, melyek révén további többletpontokat, de legfeljebb 5 pontot szerezhethet.

Jogosultsági kritériumként a pályázónak minimum 1 pontot el kell érnie a két szinten ahhoz, hogy a pályázatot az értékelő, majd a Bíráló Bizottság támogatásra javasolhassa:

Fenntarthatósági kategória	Jogosultsági kritérium	Maximum figyelembe vehető vállalás
Környezettudatos menedzsment és tervezés (közvetett szint)	0,5 pont	2,5 pont
Fenntartható fejlődést szolgáló megvalósítás és fenntartás (közvetlen szint)	0,5 pont	2,5 pont
Összesen	1 pont	5 pont

A kiemelt projekteknél a jogosultsági követelmény ugyanúgy 1 pont elérése, de az értékelési eljárás természetéből fakadóan az 1 ponton felüli többletvállalásra több pont nem jár – nem egymással versengő pályázatokról van szó. A két kategóriához rendelt belső küszöb elérése (0,5-0,5 pont közvetlen és közvetett szint) a kiemelt projekteknél is követelmény.

Előkészítési célú pályázati konstrukció esetében a jogosultsági követelmény nem a fentiek alapján meghatározott 1 pont elérése, hanem a két alábbi szempont közül legalább az egyik vállalása:

- a termék-, szolgáltatásfejlesztés során a várható környezeti hatások elemzése megtörténik és a fejlesztés ezek figyelembe vételével valósul meg;
- partnerség építés a projekt-tervezés és végrehajtás során.

További vállalásokért többlet pont jár, maximum itt is 5 pont érhető el.

2.4. Miért hasznos a pályázónak a fenntarthatóság horizontális szempontjainak érvényesítése?

A pályázó a fenntarthatósági szempontok érvényesítéséért pontokat kap, amelyekkel az értékelés során nagyobb eséllyel indul a támogatás megszerzéséért. A fenntarthatóság feltételeinek biztosítása ugyanakkor további gyakorlati előnyöket jelent a pályázó számára:

- A most még önkéntesen vállalható szempontok egy része a közeljövőben kötelezővé válik – a most megszerzett jártasság a közeljövőben közvetlen előnyt jelent.
- A fenntartható fejlődés szempontjainak figyelembevétele biztosítja a társadalmi elfogadottságot.
- A projekt példaként szolgálhat más szervezetek számára.

A környezettudatos intézkedések bevezetése a legtöbb esetben már középtávon a működési költségek megtakarításával járnak, így a beruházások megtérülnek.

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében az egyes projektekhez kapcsolódó, a fenntarthatósági szempontok megvalósulását szolgáló intézkedések – az adott projekt típus elszámolható költségkategóriába illő, betervezett és a pályázat értékelése során a Bíráló Bizottság által elfogadott – költségei elszámolhatóak. A fenntartható fejlődést biztosító tevékenységek tervezésére is érdemes tehát figyelmet fordítani, mert azok költségeinek támogatásával a pénzügyi tervezéskor már számolni lehet.

2.5. Hogyan kell bemutatni a vállalt fenntarthatósági szempontokat?

A pályázati adatlapon található táblázatban a pályázat benyújtásakor fennálló helyzet és a pályázat befejeztével előálló helyzet megadásával kell jeleznie a pályázónak, hogy mely fenntarthatósági kategóriában milyen fenntarthatósági szempont esetében vállal többletteljesítményt. A vállalással kapcsolatos részletes követelményeket a III. rész tartalmazza.

Amennyiben a pályázó valamely szempont teljesítését vállalta, ügyeljen arra, hogy az azzal kapcsolatos részletes információkra a projekt bemutatásakor a pályázati adatlapon és a csatolandó dokumentumokban is térjen ki. Például a projektmenedzsment szervezet bemutatásakor a fenntarthatósági/környezetvédelmi megbízott megadása, vagy megvalósíthatósági tanulmányban a fenntarthatósági szempontok elemzése, a költséghaszon elemzés megfelelő fejezeteiben a szükséges környezeti, társadalmi adatok megadása; a költség táblában a vállalt tevékenység költségeinek megfelelő szerepeltetése stb.

Általános szabály, hogy a fenntarthatósági **szempontok érvényesítésének jelenlegi és várható helyzetét a projektet megvalósító szervezetre (szervezetekre) vonatkozóan kell megadni, amely egyes esetekben a kedvezményezettől eltérő lehet.**

A fenntarthatósági szempontok megadásánál az alábbiakra ügyeljen:

- A fenntarthatósági szempontok vállalásakor szükséges megadni mind a kiinduló helyzetet (a pályázat benyújtásának időpontja), mind a projektzáráskor várható állapotot. **Ha nem adja meg mindkét jellemzőt, a többletvállalás nem állapítható meg!**
- Amennyiben a vállalás pénzben kifejezhető, a projektzáráskor várható értéket a pályázat benyújtásának évére diszkontált áron kell megadni.

- A fenntarthatósági szempontok közül néhány ún. **fajlagos mutató**. Ez azt jelenti, hogy a többletvállalást egy vetítési egységre kell megadni (fő, léghőbméter, stb.). A pályázatban a két alapadatot kell megadni (pl. az energiafogyasztás és dolgozók létszáma), mind a kiindulási, mind a végső állapotra vonatkozóan.
- A táblázatban **bizonyos adatokat többször is meg kell adni**. Ügyeljen arra, hogy ezen adatok megegyezzenek! Ha ugyanarra vonatkozóan a pályázó két eltérő adatot ad meg, a pályázó értékelője az elsőként megadott adatot fogja figyelembe venni.

Pontosan tartsa be a kitöltési útmutatóban foglaltakat, mert a helytelen vagy nem megfelelő adatok esetében a választott fenntarthatósági szempontot nem tudják értékelni, és a pályázó nem kapja meg rá a pontot!

2.6. Mikortól meddig kell biztosítania a pályázónak a vállalt fenntarthatósági szempontot?

A pályázónak a vállalt szempontot - ha a pályázó elnyeri a támogatást - **meg kell valósítania és a megvalósulás tényét az ellenőrzések során igazolnia kell tudni!** Az igazolás módját részletesen lásd a fenntarthatósági szempontokat bemutató III. részben.

A többletvállalást a pályázat benyújtásakor érvényes értéktől kell számítani. **Egy fenntarthatósági szempont akkor tekinthető teljesítettnek, ha a pályázó a projekt zárásának évéig (projektzáráskor várható érték) megvalósította a többletvállalást, és annak eredményét a projekt fenntartás időszakának végéig (5 évvel a projekt zárását követően) kötelezően fenntartja, tehát a szempontokat, illetve célértékeket a projektek fizikai zárásáig kell teljesíteni és nem a projekt fenntartási időszakának a végéig.** Az évek projekt évekre és nem naptári évekre vonatkoznak.

2.7. Jár-e pont a már megvalósított fenntarthatósági szempontokért?

Egyes fenntartható fejlődést szolgáló szempontok esetében, ha azokat **már jelenleg is érvényesíti**, azok a fenntarthatóság értékelése során elfogadásra kerülnek. **A vállalat jelenlegi értékének elismeréséhez szükséges feltételeket a III. rész tartalmazza.** Ebben az esetben a projektzáráskor várható érték megadásakor legalább a jelenlegi helyzet fenntartását kell biztosítani, és a projektzáráskor várható értéknek a pályázat benyújtásakor érvényes értéket kell megadni. Ebben az esetben is mindkét értéket meg kell adni!

2.8. Hogyan vizsgálják és ellenőrzik a fenntarthatósági többletvállalásokat?

A nyertes pályázó támogatási szerződésének része lesz a fenntartható fejlődési táblázat is. A vállalt és szerződött többletvállalások megvalósulását az alábbi módon vizsgálják:

- A többletvállalások megvalósításának állásáról a projekt záró jelentésekben (záró PEJ) be kell számolni.
- A projekt megvalósulásának helyszíni ellenőrzésekor kérhetik a többletvállalások igazolását.

A vállalt célértéktől való eltérés esetén a pályázóval kötött támogatási szerződésben foglaltak szerinti szabályok érvényesek.

Felhívjuk a pályázó figyelmét, hogy a többletvállalások megvalósulását az ellenőrzések során vizsgálhatják!

III. rész: fenntarthatósági szempontok

Fenntarthatósági szempont (pontértékkel)	A szempont értelmezése	Javaslatok a szempont bevezetéséhez ³	Igazoló dokumentumok (ellenőrzéseken vizsgálhatók)	Pontszerzés feltétele
I. Környezettudatos menedzsment és tervezés (közvetett szint)				
Környezeti szempontú tanúsítás szerint működik [Igen/nem] Érték: 0,5	A környezeti menedzsment rendszer nemzetközileg használt szabvány szerint - hitelesítő szervezet által tanúsított - kiépített rendszer a szervezetek jó környezeti teljesítményének biztosítása érdekében. Az irányítási rendszer egészének része, amely tartalmazza a környezeti célok mellett a környezeti politikát meghatározó, végrehajtó, felülvizsgáló szervezeti struktúrát, tervezési tevékenységeket, felelősségi köröket, alkalmazásokat, eljárásokat, folyamatokat és erőforrásokat. Ezek: EMAS, ISO 14001:2004	A rendszer kiépítéséhez szükséges induló feltétel a menedzsment (felső vezetés) elkötelezettsége. A rendszer bevezetése költséggel jár, ezt e szempont választásánál figyelembe kell venni. Magyarországon több akkreditált szervezet létezik, amelyek a tanúsítást végzik. Bővebb információ: ld. 2. melléklet [1], [2]	Tanúsítvány (hazai és/vagy EU-s bejegyzésű akkreditált tanúsító szervezet által kiállítva), Irányítási rendszert szabályozó dokumentumok, feljegyzések	Amennyiben a pályázó vállalja, hogy a projekt megvalósító szervezet(ek) megszerzi(k) a tanúsítást

³ A javaslat csak irányadó jellegű, egyéb más intézkedés is elképzelhető a szempont bevezetése során

Fenntarthatósági szempont (pontértékkel)	A szempont értelmezése	Javaslatok a szempont bevezetéséhez ³	Igazoló dokumentumok (ellenőrzéseken vizsgálhatók)	Pontszerzés feltétele
<p>Fenntarthatósági tervvel vagy programmal rendelkezik vagy vállalja elkészítését [Igen/nem]</p> <p>Érték: 0,3</p>	<p>Gazdálkodó és egyéb szervezet esetén: Gazdálkodó szervezet esetében a fenntarthatósági terv (program) készítésének célja a fenntarthatósági szempontok és megfontolások szervezeti tevékenységébe történő integrálhatóságának felmérése és ütemterv készítés azok megvalósítására. A Terv nem tanúsított belső dokumentum, amelyben a szervezet saját maga számára határoz meg erőfeszítéseket a fenntarthatóság szempontjainak érvényesítésére. A fenntarthatósági tervnek nincsenek előírt formai és tartalmi követelményei. Használhatja az „Útmutató fenntarthatósági jelentések készítéséhez” nemzetközi ajánlást, vagy az ISO 14001szabványban [18] meghatározott programot (kiegészítve a jelen útmutató által ajánlott fenntarthatósági szempontokkal).</p>	<p>Gazdálkodó és egyéb szervezet esetén: Amennyiben a pályázó gazdálkodó szervezet tevékenységének fontos környezeti, fenntarthatósági vonatkozásai vannak, úgy érdemes olyan tervet készíteni, amely keresi ezek megfelelő kezelésének lehetőségeit, számba veszi az ezzel kapcsolatos feladatokat, ezeket ütemezi, felelősöket rendel hozzá. Bővebb információ: 2. melléklet [4]</p>	<p>Gazdálkodó szervezet esetén: Fenntarthatósági terv megléte (cég vezetés által elfogadott és - legalább - belső nyilvánossággal megosztott dokumentum)</p>	<p>Amennyiben a pályázó vállalja, hogy a pályázó illetve valamennyi megvalósításban résztvevő szervezet készít fenntarthatósági tervet a projektzárásig</p>
	<p>Az önkormányzatok számára lehetőség a fenntartható fejlődés helyi programjának (Local Agenda 21 - LA 21) elkészítése. Az LA 21 nem azonos a környezetvédelmi programmal, több annál. A fenntarthatóság lokális, kis regionális programja komplex program, amely a természeti környezet fejlesztésével összhangban tervezi el az épített környezet, infrastrukturális rendszer, energiaellátás, közlekedés, hulladékkezelés stb. jövő orientált alakítását.</p>	<p>Az önkormányzatok számára a LA21 program készítése jól összpontosított helyi politikát eredményezhet. A Local Agenda 21 megvalósításának nincs olyan szigorú, szabványban rögzített menete, mint pl. az EMAS előírásnak, de létezik erre vonatkozóan javasolt nemzetközi megvalósítási algoritmus. Bővebb információ: 2. melléklet [5]</p>	<p>Fenntarthatóság helyi programjának megléte (önkormányzat által elfogadott és nyilvánosságra hozott dokumentum)</p>	<p>Amennyiben az önkormányzat (több résztvevő esetén az összes önkormányzat) területére érvényes "Fenntarthatóság helyi programja" készül</p>
<p>Rendelkezik önkormányzati</p>	<p>A környezet védelméről szóló 1995. évi LIII. törvény (Ktv.) 58. § (1) bekezdése</p>	<p>A környezetvédelmi alap bevételeit kizárólag</p>	<p>Önkormányzati rendelet a</p>	<p>Amennyiben a kedvezményezett</p>

Fenntarthatósági szempont (pontértékkel)	A szempont értelmezése	Javaslatok a szempont bevezetéséhez ³	Igazoló dokumentumok (ellenőrzéseken vizsgálhatók)	Pontszerzés feltétele
környezetvédelmi alappal vagy vállalja annak létrehozását [Igen/nem] Érték: 0,3	értelmében az önkormányzati környezetvédelmi alapot hozhat létre az önkormányzat környezetvédelmi feladatainak ellátására. Akkor tekinthető működőnek a környezetvédelmi alap, amennyiben van meghatározott bevételi forrása és kiadási célja.	környezetvédelmi feladatok megoldására lehet fordítani, felhasználásáról önkormányzati rendeletben kell intézkedni.	környezetvédelmi alapról, beszámoló (a zárszámadás részeként) az alap bevételeiről és forrásainak felhasználásáról	önkormányzatnak működő környezetvédelmi alapja van, vagy vállalja ilyen létrehozását.
Környezetvédelmi/fenntarthatósági megbízott, munkacsoport kijelölése (ha erre nem kötelezett) [Igen/nem] Érték: 0,2	Környezetvédelmi / fenntarthatósági megbízott, felelős a szervezetnél környezetvédelemmel/fenntarthatósággal kapcsolatos feladatokat (hatósági bejelentések, nyilvántartások, adatszolgáltatás, szelektív hulladékgyűjtés, haváriák, stb. kezelése, zöld beszerzés vezetése, beruházás környezetvédelmi szempontú irányítása, ellenőrzése, belső képzések, tájékoztatások) rendszeresen ellátó személy (megbízott munkatárs vagy alvállalkozó). Oktatási, művelődési intézményeknél a fenntarthatósági, vagy környezeti nevelési felelős, munkacsoport, aki(knek) az oktatás, tudásmegosztás, kultúráközvetítés fenntarthatósági tartalma mellett a környezetbarát működtetés (ld. fent) is feladata.	Javasolt szakirányú végzettséggel rendelkező munkatárs alkalmazása, de lehet alvállalkozó is, és a feladatot partnerségben is lehet teljesíteni, amennyiben erről együttműködési, partnerségi megállapodás van.	Munkaköri leírás vagy e feladat ellátására vonatkozó szerződés, szervezeti szabályozások, dokumentumok	Amennyiben dokumentumokkal igazolni tudja a felelős/munkacsoport létét, feladatait. Amennyiben az első szempontot teljesíti, itt nem kaphat részpontot. Csak akkor választható, ha a szervezet erre jogszabályban nem kötelezett.
A szervezet rendszeres környezeti teljesítmény értékelésének bevezetése [Igen/nem] Érték: 0,3	A környezeti teljesítmény a szervezet tevékenysége során a fenntarthatóságra, környezetre és az emberi egészségre gyakorolt hatások és azok csökkentésére tett intézkedések összessége rendszerint mutatószámokkal kifejezve. A környezeti teljesítményértékelés (KTÉ) alapvetően önkéntes eszköz, célja ésszerűbb és	A KTÉ számos módszere ismert: öko-mérleg, grafikus módszerek, környezeti költségszámítás, környezeti minősítés, környezeti teljesítmény index, ökohatékonsági értékelés, EPE (ISO 14031) stb., de alkalmas lehet e fenntarthatósági értékelési tábla alapján végzett	Környezeti teljesítményeket igazoló feljegyzések (mérési jegyzőkönyvek, szolgáltatói számlák) és az ezek alapján készült fajlagos és abszolút	Amennyiben a szervezet vállalja, hogy valamely elfogadott mérési módszer segítségével évente legalább egyszer elvégzi a KTÉ-t Amennyiben az első szempontot teljesíti, itt

Fenntarthatósági szempont (pontértékkel)	A szempont értelmezése	Javaslatok a szempont bevezetéséhez ³	Igazoló dokumentumok (ellenőrzéseken vizsgálhatók)	Pontszerzés feltétele
	környezetkímélőbb gazdálkodás A szempont vállalása esetén ezt a vizsgálatot évente meg kell ismételni.	vizsgálat is. Bővebb információ: 2. melléklet [8], [9]	mutatószámokról készült értékelő feljegyzések, melyek legfeljebb egy évesek.	nem kaphat részpontot.
Környezeti auditok lefolytatása [db/év] Érték: 0,3	<p>Átfogó, független és objektív vizsgálat a szervezeten belüli tevékenységek, folyamatok környezeti szempontjainak tekintetében.</p> <p>Az ISO 19011:2002 definíciója: az auditbizonyítékok nyeresére és ezek objektív kiértékelésére irányuló módszeres, független és dokumentált folyamat annak meghatározására, hogy az auditkritériumok milyen mértékben teljesülnek.</p> <p>A szempont értéke az adott évben lefolytatott környezeti kérdéseket vizsgáló auditok darabszáma.</p> <p>Audit alatt értendő az adott évben lefolytatott teljeskörű vagy részleges (a szervezet egy részére vonatkozó) felülvizsgálat is.</p>	<p>A megbízott felelősnek a szervezet tevékenységére, funkciójára vonatkozó éves audittervet kell készítenie, amely alapján meghatározott kérdéslisák segítségével a kijelölt felelősök környezeti felülvizsgálatokat végeznek a meghatározott területeken és meghatározott időpontokban.</p> <p>Bővebb információ: 2. melléklet [8], [11]</p>	<p>Dokumentumok, feljegyzések: auditterv, auditprogram, auditori megbízások, ellenőrzési lista, audit feljegyzések, audit jelentés</p>	<p>Amennyiben a szervezet vállalja az éves auditok számának növelését vagy szinten tartását és ezt igazolni is tudja.</p> <p>Amennyiben az első szempontot teljesíti, itt nem kaphat részpontot.</p>
A fenntarthatósággal kapcsolatos tudásmegosztáson részt vett munkavállalók száma [fő/összlétszám/év] Érték: 0,3	<p>A környezeti, környezeti nevelési, fenntartható fejlődéssel kapcsolatos oktatáson, továbbképzésen vagy képzésben évenként átlagosan résztvevő munkavállalók száma a szervezet összlétszámához viszonyítva.</p> <p>A tudásmegosztásba azok a saját munkavállalók is beleszámíthatók, akik a képzéseket tartják, vagy a fenntarthatósági tartalmú tanulási folyamatot szervezik.</p>	<p>A szervezet meghatározott rendszerességgel, a különböző munkakörökhez illeszkedően környezetvédelmi, környezeti nevelési, fenntarthatósági kérdésekben oktatásokat tarthat – belső munkatársra vagy külső szakértő segítségével, valamint külső továbbképzésekre küldheti munkatársait.</p>	<p>Oktatási jegyzőkönyv, napló, jelenléti ív, oktatásokat szabályozó dokumentum, továbbképzési, képzési szerződés, tanfolyami, részvételi igazolás</p>	<p>Amennyiben a szervezet vállalja, hogy évente munkavállalóinak legalább 50%-a részt vesz valamilyen fenntarthatósági képzésen.</p> <p>Amennyiben az első szempontot teljesíti, itt nem kaphat részpontot.</p>

Fenntarthatósági szempont (pontértékkel)	A szempont értelmezése	Javaslatok a szempont bevezetéséhez ³	Igazoló dokumentumok (ellenőrzéseken vizsgálhatók)	Pontszerzés feltétele
<p>Nyilvánosság számára aktuális környezeti információkhoz való hozzáférés rendszeres, és a kötelező mértéken felüli biztosítása [db/év]</p> <p>Érték: 0,2</p>	<p>A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 46. §. (1) e) pontja alapján az önkormányzat köteles illetékességi területén a környezet állapotát elemezni és értékeli, és arról szükség szerint, de legalább évente egyszer a lakosságot tájékoztatni.</p> <p>A szempont tehát akkor fogadható el, ha a jogszabályi előírásnál túli évi egy tájékoztatáson felül a pályázó további aktualizált tájékoztatást vállal és igazolja a tájékoztatás megtörténtét.</p>	<p>Az időszakosan készülő környezet állapot értékeléseket célszerű az önkormányzatnál rendelkezésre álló frissebb adatokkal, információkkal rendszeresen aktualizálni. Külső kommunikációs eszköz lehet tájékoztató füzetek, prospektusok készítése vagy a honlapon való elérhetőség biztosítása. Ezen információkkal kiegészített elemzést ismeretterjesztő csatornákon (honlap, helyi újság, tv, szórólap, lakossági fórum stb.) keresztül nyilvánosságra kell hozni. (Honlap esetében a tartalmak aktualizálásának számát kell megadni.)</p>	<p>A környezet állapot bemutatását tartalmazó dokumentum, valamint az ismeretterjesztő csatornákon való közzététel tényének dokumentációja</p>	<p>Amennyiben a megfelelő információtartalom évente legalább kétszer frissül és legalább két kommunikációs csatornán elérhető a megfelelő, és nyilvános információ, valamint a hozzáférhetőség nem csökken.</p> <p>Amennyiben az első szempontot teljesíti, itt nem kaphat részpontot.</p>
<p>A termék-, szolgáltatásfejlesztés során a várható környezeti hatások elemzése megtörténik és a fejlesztés ezek figyelembevételével valósul meg [Igen/nem]</p> <p>Érték: 0,3</p>	<p>Amennyiben a projekt termék- vagy szolgáltatás fejlesztésére irányul a pályázó olyan termék- vagy szolgáltatás fejlesztését vállalja, amelynek során a várható környezeti hatásokat értékeli, a negatív hatások elkerülésének vagy minimalizálásának lehetőségeit a fejlesztés során figyelembe veszi.</p> <p>A szempont akkor elfogadható, ha a fejlesztés során az alábbi eljárások valamelyikét a pályázó alkalmazza:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az életciklus-szemlélet alkalmazása, életciklus elemzés - Környezettudatos terméktervezés (öko-design) - A tisztább termelés elveinek alkalmazása, az öko-hatékonyság növelése - Minőségfejlesztési biztosítási vagy 	<p>Az MSZ EN ISO 14040:1998 szabvány tartalmazza azokat a pontokat, melyeket számításba kell venni az életciklus elemzés során.</p> <p>Nemzetközi szinten a Nemzetközi Szabványügyi Testület foglalkozik az öko-design irányelveinek kidolgozásával. (ISO/TR 14062:2002 technikai jelentés)</p> <p>A TInfo adatbázis megvalósult tisztább termelési projekteket bemutató esettanulmányokat tartalmaz, szabadon letölthető formában.</p> <p>A megvalósuló képzések, humán fejlesztések hosszú távon határozzák meg a társadalom viszonyát, hozzájárulását a</p>	<p>A felsorolt eljárások, szempontok tervezéskori alkalmazását és figyelembe vételét igazoló dokumentumok, valamint a fejlesztés során a megvalósulást igazoló dokumentumok.</p>	<p>A pályázat benyújtásakor és zárásakor is igen-nel kell válaszolni, azaz a pályázó a fejlesztés közvetlen és közvetett környezeti hatásait értékelte, és a fejlesztés részletes terveibe ezeket a szempontokat a pozitív hatások maximalizálása, a negatív hatások minimalizálása érdekében figyelembe vette.</p>

Fenntarthatósági szempont (pontértékkel)	A szempont értelmezése	Javaslatok a szempont bevezetéséhez ³	Igazoló dokumentumok (ellenőrzéseken vizsgálhatók)	Pontszerzés feltétele
	<p>teljesítményértékelési rendszer környezeti szempontú értékelése, kiegészítése</p> <ul style="list-style-type: none"> – Képzési, kutatási programok előzetes fenntarthatósági szempontú értékelése, lektorálása. 	<p>fenntartható fejlődéshez, ezért valamennyi tervezett képzésnek, rendszerfejlesztésnek (intézmény-, hálózat-, szervezetfejlesztésnek) és működtetésnek hozzá kell járulnia a környezeti tudatosság erősítéséhez, a természeti erőforrásokkal való takarékoskodást szolgáló életvitel kialakításához.</p>		
<p>A projekt kiterjed a környezeti, fenntarthatósági ismeretek bővítésére [Igen/nem] Érték: 0,2</p>	<p>A tudásmegosztásra irányuló vagy azt tartalmazó projektek esetén a tudásmegosztás tartalma, módszere kiterjed:</p> <ul style="list-style-type: none"> – a környezettudatos menedzsment eszközökre – az oktatót tevékenységgel kapcsolatban a fenntarthatóságot biztosító célkitűzésekre – a zöld beszerzés lehetőségeire – az ipari ökoszisztéma megoldásokra, anyag-, energia- és erőforráshatékonyság lehetőségeire – a kibocsátás csökkentésre – a szállítási igények csökkentésére – környezet-egészségügyi vonatkozásokra – a társadalmi felelősségvállalásra – a jövő generációk jogaira – az elővigyázatosság elvére – a fenntarthatósághoz szükséges kompetenciák fejlesztésére 	<p>A fenntarthatóság kérdése az élet minden területét áthatja, ezért minden projekt esetében, amelynek része valamely tudásmegosztás (oktatás, képzés, tanácsadás, együttműködés, információterjesztés stb.) e szempont érvényesíthető, és alkalmazása hosszú távon pozitívan befolyásolja a fenntarthatóság irányába történő elmozdulást. Közoktatási, tanárképzési projektek esetén a fenntarthatóság eléréséhez szükséges kompetenciák fejlesztése javasolt (rendszer gondolkodás, interdiszciplináris megközelítés, felelős döntéshozatal, együttműködés, jövőre irányuló gondolkodás, környezettudatos életvitel, emberi jogok stb.)</p>	<p>Képzési jegyzőkönyv, szakmai anyagok, tananyagok, tanulmányok, értékelő lapok</p>	<p>Amennyiben a pályázó vállalja és tervezi, hogy a projekt a felsorolt ismeretek közül legalább kettő terjesztésére kiterjed.</p>
<p>Az igénybe vett tanácsadás, képzés, emberi</p>	<p>A tervezett projekttevékenységekhez kapcsolódó kiegészítő képzések, tanácsadások, vagy humán erőforrás</p>	<p>Fontos, hogy a projekt keretében igénybe vett képzés/ kiterjedjen környezetvédelmi témákra</p>	<p>Képzési jegyzőkönyv, szakmai anyagok, tanulmányok</p>	<p>Amennyiben a pályázó vállalja, hogy a projekt során igénybe vett</p>

Fenntarthatósági szempont (pontértékkel)	A szempont értelmezése	Javaslatok a szempont bevezetéséhez ³	Igazolható dokumentumok (ellenőrzéseken vizsgálhatók)	Pontszerzés feltétele
erőforrás fejlesztés kiterjed a környezeti, fenntarthatósági ismeretek bővítésére [Igen/nem] Érték: 0,2	fejlesztések nemcsak a projekt közvetlen céljairól, hanem közvetlen vagy közvetett környezeti, fenntarthatósági céljairól és teljesítményeiről is szólhatnak.	(környezettudatos magatartás, fenntartható fejlődés, környezetvédelmi szempontok az adott tevékenység kapcsán, környezeti menedzsment stb.), amelyek elősegítik a környezetkímélő megoldások megvalósulását a projekt keretében.		képzési, tanácsadási, ismeretterjesztési szolgáltatásokban, tevékenységekben környezeti, fenntarthatósági tartalom kerül megfogalmazásra.
Partnerség építés a projekttervezés és végrehajtás során [Igen/nem] Érték: 0,2	A projekt egyik sikere, hogy az érintettek bevonásával határozzák meg a célokat, a megoldandó problémákat, és a célközönséget folyamatosan bevonják a projekt tervezésébe, monitoringjába, értékelésébe. A szempont vállalása esetén a bevont társadalmi szervezetnek helyi és a térség fenntartható fejlődését szolgáló társadalmi szervezetnek kell lennie, amelyet legalább 2005 dec. 31-e előtt bejegyeztek.	A kapcsolattartás formáját az alábbi érintettekre vonatkozóan be kell mutatni: helyi közösségek, társadalmi szervezetek. Célszerű következő szereplőkkel is élő, párbeszédet kialakítani: vevők, beszállítók, munkavállalók valamint azok szakszervezetei, kormányzat és hatóságok, célközönség (pl. tanulók, hallgatók, munkanélküliek, ellátottak, lakosok) stb.	Helyi közösségek, helyi társadalmi szervezetek esetében csak a formalizált partnerség fogadható el (pl. együttműködési megállapodás). A többi érintett bevonására alkalmazott témák és módszerek dokumentációja, hogy mely érintett csoporttal milyen módon és gyakorisággal folytat párbeszédet a szervezet.	Amennyiben a pályázó vállalja, hogy bevon legalább egy társadalmi szervezetet a tervezésbe és a megvalósításba, és információt szolgáltat az érintettekkel való formalizált kapcsolattartásról. A pályázat benyújtás kori és záraskori értékénél is igen -nel kell válaszolni.
A projekt megvalósulás helye társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű [Igen/nem] Érték: 0,2	Társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű, ha a projekt a hatályos szabályozás értelmében a leghátrányosabb helyzetű kistérségekben, hátrányosabb helyzetű kistérségekben, leghátrányosabb kistérségek közé nem tartozó, leghátrányosabb helyzetű településeken valósul meg. A hátrányos helyzetű kistérségek pontos meghatározása a kedvezményezett	A vonatkozó jogszabály pályázati útmutató által meghatározott mellékleteiben meghatározott valamennyi kistérség, település releváns a pályázat igennel való megválaszolás szempontjából, amennyiben ott található a pályázó székhelye, telephelye vagy fióktelepe és a projekt itt valósul meg.		Amennyiben a projekt megvalósulás teljes helyszíne a jelzett területen helyezkedik el.

Fenntarthatósági szempont (pontértékkel)	A szempont értelmezése	Javaslatok a szempont bevezetéséhez ³	Igazoló dokumentumok (ellenőrzéseken vizsgálhatók)	Pontszerzés feltétele
	térsegek besorolásáról szóló 311/2007. (XI. 17.) Korm. rendeletben található. A halmozottan hátrányos helyzetű települések jegyzéke a 240/2006 (XI.30.) Korm. rendelet 5. mellékletében szerepel.			
<p>Helyszínválasztási szempontok</p> <p>környezetbarát közlekedési (elérhetőségi) szempontok</p> <p>értékesítése</p> <p>[Igen/nem]</p> <p>Érték: 0,2</p>	<p>Közösségi igényeket kiszolgáló létesítmények környezetében a forgalomnövekedés várható. Fontos szempont, hogy a megközelítés környezetkímélő lehetőségeit a projekt biztosítsa. A szempont magába foglalja az intézményhez eljutást szolgáló utak, útszakaszok felülvizsgálatát és fejlesztését a megfelelő mértékű és minőségű gyalogos- és kerékpárforgalom, illetve a tömegközlekedés biztosítása érdekében stb.</p> <p>Fejlesztendő útvonalak esetében a szempont célja, hogy ne csak az egyedi szállítási igények kielégítését szolgálják, hanem a tömegközlekedés illetve a kerékpár közlekedés lehetőségeit is bővítsék. Előnyt kell élvezzenek ezért az olyan fejlesztések, ahol az úthálózat fejlesztés elsődleges célja mellett a tömegközlekedéssel való elérhetőség javítására is gondot fordítanak, illetve az elsődleges cél mellett a projekt tartalmaz kerékpár út fejlesztést is. Azoknál a közlekedési fejlesztéseknél, ahol a szempont figyelembevétele kötelező, vagy a fejlesztés kifejezetten ezeket célozza, horizontálisan nem értékeljük.</p>	<p>A telephely, beruházási-, képzési-helyszín kiválasztás során részesítsük előnyben a környezetbarát közlekedési módokkal (gyalogos, kerékpár, tömegközlekedés) megközelíthető helyszíneket, az alternatív szállítási módok igénybevételét elősegítő fejlesztéseket (ne csak autóúton tudják megközelíteni a területet). Közút fejlesztés tervezésekor érdemes vizsgálni a kerékpárút fejlesztés lehetőségét és a tömegközlekedéshez szükséges beruházásokat (pl. buszöblök kialakítása stb.) Fontos vizsgálandó és értékesítendő szempont, hogy azonos útvonalon a közúti tömegközlekedés fejlesztése ne rontsa a vasúti tömegközlekedés gazdaságosságát (fennmaradásának biztonságát). Egyéb építési tevékenységeknél: kerékpártároló, zuhanyozó, öltöző létesítése.</p> <p>Bővebb információ: 2. melléklet [24]</p>	<p>A pályázati dokumentációban és a kiviteli tervekben a szempont érvényesítésének igazolása</p> <p>Tervdokumentációk, kiviteli terv, engedélyek</p> <p>Szolgáltatási (képzési) helyszín esetén alternatív helyszínek értékelése</p>	<p>Amennyiben a pályázó dokumentumokkal igazolni tudja a szempont figyelembe vételét tervezéskor és projektzáraskor is.</p> <p>A pályázat benyújtásakor és zárásakor is igen-nel kell válaszolni.</p>
Partnerei vagy	A pályázó vállalja, hogy szervezete	Környezettudatos vagy	Meghívók, helyi újság	Amennyiben a pályázó

Fenntarthatósági szempont (pontértékkel)	A szempont értelmezése	Javaslatok a szempont bevezetéséhez ³	Igazoló dokumentumok (ellenőrzéseken vizsgálhatók)	Pontszerzés feltétele
társadalmi környezete számára szervezett környezettudatos vagy fenntarthatóság tanulásával kapcsolatos események száma [db/év] Érték: 0,3	profiljához illeszkedően vagy egyéb területen a társadalom számára környezettudatos vagy fenntarthatóság tanulásával kapcsolatos akciókat, képzést, eseményeket, programot szervez. A szempont vállalásakor az évente vállalt akciók, események számát kell megadni.	fenntarthatóság tanulásával kapcsolatos akció lehet pl. veszélyes hulladékgyűjtés, egészséges lakókörnyezet ünnep, ingyenes vagy kedvezményes mérések, nyílt nap környezeti tartalommal stb.	felhívásai, egyéb dokumentumok (pl. fotók, cikkek), számlák	vállalja a mutató benyújtás kori értékének növelését. A szempont elfogadásához legalább évente 1 megoldás vállalása szükséges.
Fenntartható fejlődést szolgáló megvalósítás és fenntartás (közvetlen szint)				
Fajlagos vízfelhasználás csökkentése [m ³ /termelés vagy szolgáltatás egysége] Érték: 0,3	Teljes vízfelhasználás számításánál nem csak a pályázó tevékenységénél (termelésnél/kivitelezésnél) közvetlenül felhasznált vízfogyasztást kell beszámítani, hanem a közvetett vízfogyasztást is. Ilyen az irodákban, külterületen stb. használt vízmennyiség. A vetítés alapja az egyes pályázatoknál: a projektgazdánál foglalkoztatott fő.	A vízfelhasználás fajlagos mutatóinak csökkentése technológia korszerűsítéssel, technológia folyamatba való vízvisszaforgatással, szivárgások megszüntetésével, folyamatracionalizálással, a munkahelyi mosdók, konyhák vízellátó eszközeiként vagy ezekhez feleszerelt különböző, takarékoságot elősegítő eszközökkel általában egyszerű, és mindig látványos (vízdíj számla csökkentő) eredményt ad.	Vállalati nyilvántartások, szolgáltatói vízdíj számlák, erre vonatkozó számítások	Amennyiben a pályázó a pályázat benyújtás kori működésére érvényes fajlagos vízfogyasztásának legalább 5%-os csökkentését vállalja (ha a hányados csökken). Új funkció fejlesztésekor igazolni kell, hogy fejlesztés eredményeként legalább ennyivel jobb az adott ágazatban használatos megoldásoknál.
Fajlagos energiafelhasználás csökkentése [kWh/termelés	A szempont célja, hogy a pályázó minimalizálja az energia igényét, ezzel biztosítva az ökohatékonyt: legalább az egységnyi termékre jutó energiafelhasználást.	Nyilvánvaló, hogy a takarékoság a pályázó gazdasági érdeke is, valamint az energiafelhasználás minimalizálásával csökkennek a környezeti káros anyag	Vállalati nyilvántartások, szolgáltatói energia számlák, erre vonatkozó számítások	Amennyiben a pályázó a pályázat benyújtás kori értékének legalább 5%-os csökkentését

Fenntarthatósági szempont (pontértékkel)	A szempont értelmezése	Javaslatok a szempont bevezetéséhez ³	Igazoló dokumentumok (ellenőrzéseken vizsgálhatók)	Pontszerzés feltétele
vagy szolgáltatás egysége] Érték: 0,3	A vetítés alapja szolgáltató szervezetnél: a projektgazdánál foglalkoztatott fő. (kWh/fő)	kibocsátások is. A fajlagos energiafelhasználás csökkentése csak az első lépés a fenntarthatóság irányába. Cél a minél energiahatékonyabb berendezések alkalmazása.		vállalja a projektzárásra (ha a hányados csökken). Új funkció fejlesztésekor igazolni kell, hogy fejlesztés eredményeként legalább ennyivel jobb az adott ágazatban használatos megoldásoknál.
Hasznosításra átadott hulladék arányának növelése a keletkezett hulladékon belül [t/t] Érték: 0,2	A szolgáltatás, közszolgáltatás, vagy rendes napi működés során keletkező hulladék más termék alapanyagául szolgálhat, ezzel csökkentve a lerakásra/égetésre kerülő hulladék mennyiségét. Figyelembe vehető a hasznosító koordináló szervezetnek átadott hulladék is. Számítása: újrahasznosítható hulladék mennyisége/ a szervezetnél termelt összes hulladék mennyisége	A szervezetnek érdemes vizsgálnia a projekttervezés vagy a tevékenysége során keletkező hulladék összetételét és a hasznosító piac meglétét. Az értékesített hulladék a szervezet számára bevételt jelent, amely javítja a szervezet költség-haszon mutatóit. Étel előállítás során a keletkező szerves hulladékot továbbhasznosítóhoz vagy komposzttelepre lehet juttatni.	Értékesítési számlák, szállítólevelek, SZ-jegyek	Amennyiben a pályázó a benyújtáskori érték legalább 5%-os növelését vállalja (ha a hányados nő). Amennyiben a szempont jelenlegi értéke eléri a 60%-ot, akkor a szempont jelenlegi értéke is elfogadható (új funkció fejlesztésekor is a 60%-os feltételt kell alkalmazni).
Újrahasznosított papír használat bevezetése és/vagy növelése az irodai és nyomdai munkák során [Igen/nem] Érték: 0,2	A káros környezeti hatások csökkentése a papír- és papírtermékek fogyasztásának csökkentése mellett az újrapapír használatával is csökkenthető. A beszerzésre kerülő termék újrahasznosított rostanyagból (másodnyersanyagból) készül, a fehérítéséhez klórmentes vegyszert alkalmaznak.	Nem hivatalos dokumentumok nyomtatását már egy oldalon használt papírra tesszük. Papír vásárlásakor előnyben részesítjük a környezetbarát termékjelleggel ellátottakat. Pl.: Kék Angyal, Északi Hattyú, FSC (fenntartható erdőgazdaság). Bővebb információ: 2. melléklet [18]	Szállítójegyek, beszerzési dokumentációk, gyűjtőedények	Amennyiben a pályázó vállalja, hogy az újrahasznosított papír aránya eléri a teljes papírfelhasználás 15%-át, és ez időben nem csökken.
Ártalmatlanítás	A szempont célja a hulladék keletkezés	A szervezet működése minél	Hulladék	Amennyiben a pályázó

Fenntarthatósági szempont (pontértékkel)	A szempont értelmezése	Javaslatok a szempont bevezetéséhez ³	Igazoló dokumentumok (ellenőrzéseken vizsgálhatók)	Pontszerzés feltétele
<p>a kerülő hulladék arányának csökkentése [t/t] Érték: 0,2</p>	<p>csökkentése, illetve a keletkező hulladékok hasznosítása. A hulladék nyilvántartások év végi összesítéséből meghatározható a veszélyes és nem veszélyes hulladékok esetében a hasznosításra, égetésre, lerakásra átadott hulladékok mennyisége. A termelési folyamatba nem visszavezethető hulladékokat ártalmatlanítani kell (lerakással vagy hőhasznosítással nem járó égetéssel). Számítás: ártalmatlanításra (lerakásra, égetésre) kerülő hulladék/ összes hulladék mennyisége (t/t)</p>	<p>kevesebb hulladékkal járjon, illetve ahol elkerülhetetlenül hulladék keletkezik, az lehetőség szerint újrahasznosításra kerüljön. A mégis keletkező hulladék egy további része lehet olyan értékes anyag, aminek kiválogatása csökkenti a lerakásra vagy égetésre kerülő hulladék mennyiségét.</p>	<p>nyilvántartások, szállítólevelek, SZ-jegyek, belső anyagforgalmakat leíró és ellenőrző dokumentumok.</p>	<p>vállalja az ártalmatlanításra kerülő hulladék mennyiségének csökkentését a benyújtáskori érték legalább 80%-ára a projektzárásig. Amennyiben a projekt végén nem (és esetleg jelenleg sem) keletkezik semmilyen hulladék, illetve nem keletkezik újrahasznosítható hulladék, a szempont akkor is elfogadható.</p>
<p>Összes keletkezett hulladék mennyiségének csökkentése [t] Érték: 0,2</p>	<p>A hulladékkeletkezés megelőzése a legmagasabb rangú környezeti célkitűzés a hulladékhierarchiában. A szempont célja, hogy a pályázó fordítson figyelmet a hulladékok keletkezésének megelőzésére. A fejlesztést végrehajtó szervezet egyéves működése során keletkező szilárd, és hasznosítónak vagy ártalmatlanítónak (akár szállítón keresztül) átadott, azaz a szervezet területét elhagyó szilárd hulladék mennyiségét kell megadni a pályázat benyújtását megelőző évre, valamint a projektzárás évére.</p>	<p>Hulladék keletkezését gondos folyamattervezéssel kell elsősorban megelőzni. Ahol lehet, rendszeren (szervezeten) belüli anyaghasznosítási lehetőségeket kell keresni, ezek a telepen belüli másodnyersanyag hasznosítások ugyanis csökkentik a keletkező hulladék mennyiségét. A folyamattervezéshez kapcsolódó hulladékszegénységet (is) célul kitűző anyagforgalmi, teljesítményértékelési, beszerzési tervek segíthetnek a napi működésben. Kisebb szervezeteknél is a házon belüli anyaghasznosítás, valamint az egyszerű takarékosági intézkedések a leghatékonyabbak.</p>	<p>Vállalati, szervezeti hulladék nyilvántartások, vagy szállítólevelek és számlák</p>	<p>Amennyiben a pályázó a mutató benyújtáskori értékének legalább 20%-os csökkentését vállalja, vagy amennyiben a projekt végén nem (és esetleg jelenleg sem) keletkezik semmilyen hulladék, a szempont elfogadható. Új funkció fejlesztésekor igazolni kell, hogy fejlesztés eredményeként legalább ennyivel jobb az adott ágazatban használatos megoldásoknál.</p>

Fenntarthatósági szempont (pontértékkel)	A szempont értelmezése	Javaslatok a szempont bevezetéséhez ³	Igazoló dokumentumok (ellenőrzéseken vizsgálhatók)	Pontszerzés feltétele
Veszélyes hulladék arányának csökkentése a keletkezett összes hulladék mennyiségének arányában [t/t] Érték: 0,3	Veszélyes hulladéknak minősülő hulladékok listáját a 16/2001.(XII.18.) KöM rendelet tartalmazza. A hulladék tömegének meghatározása szervezeten belül gyakran becslőt (térfogat*lemért térfogategység tömeg), vagy szállítói visszaigazolások valós adatokon alapul (SZ-jegy, szállítólevél). Számítása: veszélyes hulladék mennyisége/összes hulladék (t/t)	A hulladékok megfelelő vállalati, szervezeti nyilvántartása biztosítja a veszélyes és nem veszélyes hulladékok adatainak rendelkezésre állását. A veszélyes hulladékot elkerülni vagy csökkenteni kívánó pályázó technológiakorszerűsítéssel, új termékek keresésével, vagy szakértői segítségre építve azonosíthatja lehetőségeit. A BAT kivételével (ld. 9. szempont) szinte minden esetben egyedi megoldások születnek.	164/2003. (X. 18.) Kormányrendeletnek megfelelő vállalati nyilvántartások	Amennyiben a pályázónál keletkezik veszélyes hulladék, és vállalja a mutató benyújtáskori értékének legalább 10%-os csökkentését. Új funkció fejlesztésekor igazolni kell, hogy fejlesztés eredményeként legalább ennyivel jobb az adott ágazatban használatos megoldásoknál.
Egészséges, helyi- vagy bio-élelmiszerek alkalmazása az étkeztetésben [Igen/nem] Érték: 0,2	A projekt során bármely tevékenységnél az alapanyag-beszerezésekor tartósítószer mentes, természetes színezéket tartalmazó, természetes összetevőkből álló élelmiszereket választ.	A beszerzés nagy részben helyi piacról történik, friss zöldségek, gyümölcsök és hús megvételével.	Szállítólevél, számla a helyi őstermelőtől, helyi termelőtől vagy biotermelőtől	Amennyiben a pályázó vállalja, hogy a projekt során az élelmiszerek legalább 15%-a egészséges, helyi eredetű vagy bio élelmiszer
Béren kívüli (közérzetjavító) rekreációs, egészségügyi juttatások mértékének növelése [eFt/fő] Érték: 0,3	A szociális és béren kívüli juttatások pozitív hatással vannak a munkahelyi légkörre, a dolgozók egészségére, növelik a munkáltató iránti elkötelezettséget, kihatással vannak a munkavégzésre és a termelési eredményekre is. A juttatások fajtáit és azok igénybevételének szabályait minden munkavállaló számára elérhető módon rögzíteni kell pl. kollektív szerződés, belső szabályzat, szervezeti és működési szabályzat formájában. A szempont vállalásakor az egy főre jutó	A béren kívüli juttatásokra az aktuális adószabályok adókedvezményt biztosítanak. Emellett fontos „jövedelempolitikai eszköz” is, az ösztönzés fontos eszköze (ügyeljünk arra, hogy sose egyénileg történjen, illetve a juttatásokból ne zárjunk ki senkit). Biztosítsuk minden munkavállalónak az egészségfejlesztés lehetőségét!	A béren kívüli juttatások fajtáit és azok igénybevételének szabályait tartalmazó, a dolgozók számára nyilvános dokumentum, és az e célra felhasznált összeg nyilvántartása	Amennyiben a pályázó vállalja a mutató pályázat benyújtáskori értékének növelését legalább 10%-kal.

Fenntarthatósági szempont (pontértékkel)	A szempont értelmezése	Javaslatok a szempont bevezetéséhez ³	Igazoló dokumentumok (ellenőrzéseken vizsgálhatók)	Pontszerzés feltétele
	átlagos béren kívüli juttatások vállalt mértékét kell megadni.			
Egészségmegőrző munkahelyi feltételek javítása érdekében a jogszabályi előírásokon felül munkaegészségügyi és -biztonsági tárgyi eszköz beszerzés [eFt/fő] Érték: 0,2	A pályázó vállalja, hogy felméri a dolgozók munkakörülményeit és gondoskodik a dolgozók egészséges, magas komfortérzetet biztosító munkakörülményeiről, munkabiztonságáról, és munkaegészségügyéről. Ennek érdekében tett eszközberuházás, fejlesztés. <i>Költségekbe beleértendő:</i> világítási, ergonómiai, beltéri levegőminőség javító, egészségmegőrző munkagépek, eszközök beszerzésének költsége stb.	A pályázónak a jogszabályoknak megfelelően (1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről) munkahelyi kockázatértékelést kell készítenie, amely során érdemes a biztonságos munkavégzés érdekében intézkedéseket azonosítani, és felmérést végezni a dolgozók körében. A szükséges fejlesztésekre ütemtervet készíteni. Irodai munkahelyek esetében érdemes a Zöld Iroda program ellenőrző listáját alapul venni.	Számlák, munkahelyi kockázatértékelés és intézkedési terv, pénzügyi kimutatások a jogszabályi előírásokon felül tett munkavédelmi intézkedésekről	Amennyiben a pályázó vállalja a mutató benyújtáskori értékének növelését legalább 20%-kal, 0 kiindulási érték esetén legalább évente 10000Ft/fő értékkel.
Tömegközlekedést használó (támogatott) munkavállalók számának növelése a helyi munkavállalók arányának szintentartásával [fő] Érték: 0,2	A szempont célja a légszennyezés, a forgalmi zsúfoltság és az utak túlterhelésének csökkentése érdekében a tömegközlekedés használatára ösztönzés. Számítása: Azon munkavállalók, vagy (ESZA projekteknél) végső kedvezményezették száma, akiknek a szervezet kedvezményes tömegközlekedést biztosít.	Ez jelentheti a bérlettámogatásban részesülő dolgozókat és/vagy a szervezet által a dolgozók szállítására fogadott magán buszjáratok által szállított dolgozók számát is.	Nyilvántartás a helyi (kistérségi) és a tömegközlekedésben támogatott munkavállalókról, vagy a programokban résztvevő és tömegközlekedésben támogatott végső kedvezményezettokről	Amennyiben a pályázó vállalja a támogatott munkavállalók számának növelését.
A fejlesztés időszakában az ökohatékony-ságra, környezetegészségügyi, környezet-tudatosságot erősítő felada-	Az adott fejlesztésre nyert támogatási összeg egy részét a fejlesztés tárgyát képező termék vagy szolgáltatás vonatkozásában környezetvédelmi, környezeti nevelési, környezetegészségügyi célú fejlesztésre használják fel. Tételesen kimutatható vagy becsült adat.	Ilyen, a pályázatban elszámolható költségek például a környezetvédelmi mérések, környezetbarát anyag előállításához szükséges speciális alapanyagok, környezetvédelmi programok, oktatási modulfejlesztések,	Számviteli nyilvántartás, számlák vagy költségkalkuláció. A támogatási szerződésben elszámolható költségnek elfogadott környezeti költségek	Amennyiben a pályázó vállalja, hogy a projekt összköltségének legalább 5%-ának megfelelő összeget fordít a környezeti, környezetegészségügyi

Fenntarthatósági szempont (pontértékkel)	A szempont értelmezése	Javaslatok a szempont bevezetéséhez ³	Igazoló dokumentumok (ellenőrzéseken vizsgálhatók)	Pontszerzés feltétele
tokra fordított kiadások [eFt/eFt] Érték: 0,3	Számítás: Környezeti kiadás/projekt összköltsége	környezetegészségügyi célú fejlesztések. Ld. az Elszámolható költségek útmutatót is!	esetében: a projekt elfogadott pénzügyi jelentései.	környezettudatosságot erősítő feladatokra.
Környezeti szempontokat érvényesít a beszerzendő eszközök, termékek, alapanyagok értékelésénél/ki választásánál [Igen/nem] Érték: 0,3	Környezeti szempontból előnyösebb eszköz, termék (továbbiakban: eszköz): azon eszköz, amely erre irányuló védjeggyel rendelkezik vagy olyan eszköz, amelynek előnyös környezeti tulajdonságai a termékismertetőből egyértelműen megállapíthatók. A pályázó vállalja, hogy legalább egy, a projekthez kapcsolódó beszerzés, vagy közbeszerzés tekintetében környezeti szempontot érvényesít. A környezeti szempontok érvényesítése a beszerzésnél az anyag- és energiatakarékos irodatechnikai készülékek beszerzésével és alkalmazásával is megvalósulhat. Amennyiben csak papírigényénél érvényesíti a környezeti szempontot, akkor zöld beszerzési gyakorlatát ne itt, hanem a 32. szempontnál értékelje.	A pályázó a környezeti szempontból előnyösebb eszközök, termékek, alapanyagok kiválasztásához környezeti minősítés meglétét mint bírálati, súlyozási szempontot alkalmazza, vagy kötelezően teljesítendő általános (megfelelési) szempontokat fogalmaz meg (műszaki leírásában, szerződés feltételeiben) beszerzéseinél. A pályázat benyújtását megelőzően tájékozódnia kell a piacon elérhető ilyen termékekről, hogy a pályázat költségtervénel figyelembe vehesse a piaci információkat. Bővebb információ: 2. melléklet [18], [19]	Pályázati/közbeszerzési felhívás, közbeszerzés és/vagy belső szabályozó dokumentum a beszerzés értékelésére vonatkozóan, termék, alapanyag ismertető, szerződések vonatkozó részei	Amennyiben a pályázó vállalja, hogy projekthez kapcsolódóan beszerzendő eszközök beszerzésénél, vagy közbeszerzésénél legalább egy esetben környezeti szempontot alkalmaz, valamint a beszerzés környezetkímélő szempontjait tudatosítja az érintettekben (munkavállalók, beszállítók, partnerek, célcsoport stb.).
Környezeti menedzsment rendszerrel rendelkező beszállítóktól rendeli eszközeit, vagy a tanácsadó, oktató szolgáltatásokat (db)	A projekt megvalósítása során történő beszerzéseknél (eszközbeszerzés, igénybe vett tanácsadás, oktatás) a pályázó a bevonni kívánt szervezetektől (beszállítóktól, alvállalkozóktól stb.) minősíti abban a tekintetben, hogy rendelkezik-e valamely környezeti menedzsment rendszer (EMAS, ISO 14001) vagy ezekkel egyenértékű más rendszer) meglététét (pl. alkalmassági feltételként) elvárja. A környezeti menedzsment rendszer	A pályázó a beszállítók, alvállalkozók kiválasztásához a beszállító vagy vállalkozó meglévő környezeti menedzsment rendszerét (EMAS, ISO 14001 vagy ezekkel egyenértékű más rendszerét) összes beszerzésénél kötelező elemként (alkalmassági szempont) megjeleníti.	Beszerzési dokumentációk	Amennyiben a pályázó vállalja, hogy a projekthez kapcsolódó beszerzéseiben alkalmazza a környezeti menedzsment rendszerrel rendelkezést alkalmassági feltételként.

Fenntarthatósági szempont (pontértékkel)	A szempont értelmezése	Javaslatok a szempont bevezetéséhez ³	Igazoló dokumentumok (ellenőrzéseken vizsgálhatók)	Pontszerzés feltétele
Érték: 0,3	meglétét, mint alkalmassági szempontot alkalmazó beszerzéseinek tervezett számát kérjük megadni.			

IV. rész: a pályázat értékelésének menete

A pályázóknak mind a közvetett, mind a közvetlen környezeti hatások szintjén lehet vállalásokat teljesíteni. A fenntarthatósági vállalás akkor fogadható be és arra pont abban az esetekben adható, ha a III részben a vonatkozó szempontra meghatározott feltétel teljesül.

Az egyetlen pontszámot sem teljesítő pályázónak az értékelők tisztázó kérdéseket tesznek fel, és szükség esetén további segítséget kaphat a fenntarthatósági szempontok érvényesítése érdekében.

A pályázó ugyan az öt pontot kielégítő vállalásokon túl még többletvállalásokat is tehet, s ezzel több pontot szerezhet, de a pályázati értékelés összes pontszámai között csak öt pontot lehet figyelembe venni a fenntarthatóság teljesítése esetén. Ha a pályázó ennél több pontot szerzett, azt a pályázat értékelése során más módon ismerik el (pl. két azonos pontszámú pályázat esetében előnyben részesül, a projekt kiemelt fenntarthatósági mintaprojektként népszerűsítő kampányban vesz részt stb.).

A pontozás menete:

- Az értékelő ellenőrzi az adott fenntarthatósági kategóriában a pályázó által megadott fenntarthatósági szempont jelenlegi helyzetre vonatkozó és a projekt zárásakor vállalt érték megadásának és vállalásának megfelelőségét.
- Megállapítja az adott fenntarthatósági kategóriában elért pontszámot.
- A részpontszámok összegzésével megállapításra kerül az elért összpontszám.

Fogalommagyarázat

Fenntarthatósági kategória: A szervezet tevékenységének egyes életciklusaihoz kapcsolódó azon területek, amelyekben a pályázónak a fenntarthatóság feltételeinek biztosítását vizsgálnia szükséges.

Fenntarthatósági szempont: Az egyes fenntarthatósági kategóriákban meghatározott azon szempontok, amelyekre vonatkozóan a pályázó vállalást tehet. A fenntarthatósági szempontban vállaltak (fenntarthatósági teljesítmény) hozzájárulnak a szervezet fenntartható fejlődéshez való hozzájárulásához.

Igazoló dokumentumok: Azon dokumentumok összessége, amelyek alapján az ellenőrzések során vizsgálható a vállalt fenntarthatósági szempontok tényleges megvalósulása. Részletesen lásd az egyes fenntarthatósági szempontok teljesítéséhez szükséges igazoló dokumentumokat a III. Rész: Fenntarthatósági szempontok c. fejezetben.

Pályázat benyújtásakor érvényes érték: A vállalt fenntarthatósági szempont értékét a megadott mértékegységben a pályázat benyújtást megelőző teljes lezárt évre kell megadni.

Projektzárásakor várható érték: A vállalt fenntarthatósági szempont várható értékét a megadott mértékegységben a projektzárás évére vonatkozó teljes lezárt évre kell megadni. (A vállalt fenntarthatósági szempont teljesítését tehát nem a projekt zárás időpontjáig, hanem a projektzárás évének végéig kell vállalnia. A projektzárásakor vállalt értéket a projekt fenntartás évét megelőző teljes lezárt évig – legalább az évek átlagában - fent kell tartani (általában a projekt lezárását követő 5. év, KKV-k esetében 3. év)

Példa: a projekt 2007. februárban kezdődik 2009. júliusában fejeződik be, a projekt eredmények fenntartásának határideje 2014. július. A projektzárásakor várható értéket 2009. évtől kezdve 2013. évig (lezárt teljes év) az évek átlagában kell biztosítani.

PÉLDA		
A dolgozók környezeti oktatása, környezeti szemléletük alakítása		
Mértékegység (fő/év)	év	fő
Pályázat benyújtásakor érvényes érték	2006	2
Projekt benyújtásának időpontja	2007 február	1
Projekt fenntartás végéig várható átlagos érték (vállalt)		5
Projekt benyújtásának éve	2007	3
	2008	4
Projekt zárás időpontja	2009. július	4
	2009	5
	2010	4
	2011	6
	2012	6
	2013	4
Átlag	2009-2013	5
Projekt fenntartás vége	2014. július	3

Hasznos információforrások

Hivatkozott információforrások

- [1] AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 761/2001/EK RENDELETE (2001. március 19.) a szervezeteknek a közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerben (EMAS) való önkéntes részvételének lehetővé tételéről
Követendő legjobb példák: <http://www.emasnetwork.org/hu/projectinfo>
- [2] MSZ EN ISO 14001:2005, Környezetközpontú irányítási rendszerek. Követelmények és alkalmazási irányelvek
- [3] Ökoiskolák hálózatának honlapja – www.okoiskola.hu
- [4] Útmutató a fenntarthatósági jelentések elkészítéséhez: www.globalreporting.org (magyar nyelven)
- [5] Turchanyi Gyula - Szlávik János (2002): Útmutató a Fenntartható Fejlődés Helyi Programjai (Local Agenda 21) elkészítéséhez BM Önkormányzati Tájékoztató különszám, 2002 www.prof-turchany.eu/documents/Helyi_Agenda_21_utmutato.pdf
- [6] Az Országgyűlés 132/2003. (XII.11.) OGY határozata a 2003-2008. közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról
- [7] Segédlet az iskolák környezeti nevelési programjának elkészítéséhez. Oktatási Minisztérium kiadványa, 2004. <ftp://ftp.oki.hu/kornyezeti/kornyezeti-mintaprogramok-segedlet.pdf>
- [8] Környezet-menedzsment (szerk. Kósi Kálmán – Valkó László), Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem. Budapest, 2006
- [9] Tóth Gergely: Környezeti teljesítményértékelés. Környezettudatos Vállalatirányítási Egyesület. Budapest, 2001
- [10] Fenntarthatóság pedagógiája. A remény paradigmája a 21. század számára. www.korlanc.uw.hu
A környezettudatosság mérésének papír-ceruza módszerei. Ökoiskolák hálózata. www.okoiskola.hu
- [11] MSZ EN ISO 19011:2003, Útmutató minőségirányítási és/vagy környezetközpontú irányítási rendszerek auditjához
- [12] Fenntartható városi közlekedési irányelvek. SMILE – Towards Sustainable Urban Transport Policies: Recommendations for Local Authorities. May, 2004 c. Európai Unió kézikönyv kivonatos összefoglalása. <http://www.mut.hu/dok/06korelo.doc>
- [13] Munkába, iskolába – környezetbarát módon! Tanácsok és hasznos információk a 2005. évi Európai Mobilitási Hét megszervezéséhez. Európai kézikönyv helyi önkormányzatok számára. http://www.kvvm.hu/cimg/documents/emh_kezikonyv.doc
- [14] Szántó K. – F.Holényi M: Ökológus településfejlesztés. Ybl Miklós Főiskola, Magasépítészeti Tanszék kiadványa. A TEMPUSSJEP- 09015/95 program. <http://www.pannonmuhely.hu/pdf/telepules.pdf>
- [15] Kiáltvány az élő utcáért. Gyalogosok Szövetsége. Nagy-Britannia, 2001. www.livingstreets.org.uk Magyarul elérhető: a Lélegzet c. kiadvány XII. évfolyam 7-8. számában. www.lelegzet.hu

- [16] Dr. Fi István: Utak és környezetük tervezése. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem. Építőmérnöki Kar. Út és vasútépítési Tanszék. Budapest, 2002. http://www.uvt.bme.hu/targyak/uterv/fi_uk.pdf
- [17] www.ippc.hu
- [18] Zöld közbeszerzés! A környezetvédelmi szemléletű közbeszerzés kézikönyve. Az EU Bizottság belső munkadokumentuma SEC(2004) 1050 Brüsszel 2004.8.18. www.kozbeszerzes.hu
- [19] Zöld beszerzési kézikönyv önkormányzatok számára. Készült a Környezetvédelmi Alap Célelőirányzat támogatásával. Környezettudományi Központ. Budapest, 2003.
- [20] 10/1995.(IX.28.)KTM rendelet A környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. Tv. végrehajtásáról
94/2002.(V.5.)Korm. rendelet A csomagolásról és a csomagolási hulladék kezelésének részletes szabályairól
- [21] 213/2006. (X..27.) Korm. rendelet az üvegházhatású gázok kibocsátási egységeinek kereskedelméről szóló 2005. évi XV. Törvény végrehajtásának egyes szabályairól
- [22] A magyar „Környezetbarát Termék” minősítési rendszer és egyéb minősítő szervezetek honlapjai: www.kornyezetbarat-termek.hu, www.biokontroll.hu, www.okogarancia.hu, www.innovatext.hu
- [23] Közlekedésbiztonsággal kapcsolatos információk: http://ec.europa.eu/health-eu/my_environment/road_safety/index_hu.htm
- [24] Mészáros Péter: A kerékpározás fejlesztésének szükségessége és lehetőségei – a holland tapasztalatok tükrében. Magyar Közlekedési Klub, 2006 www.mkk.zpok.hu/dok/kerparoskozlekedes.pdf
- [25] Őshonos fák listája a Független Ökológiai Központ honlapján <http://www.foek.hu/programok/oshonos.html>
- [26] Zöld Szállodák bírálati szempontjai a Magyar Szállodaszövetség honlapján http://www.hah.hu/articles/index.php?id=52&sid=ajca14281185974176&lang=hu&type_id=0&first=
- [27] Az OKM és a KvVM kidolgoztatta Zöld Óvoda kritériumrendszert, és minősítési adatlapot: <http://www.oma.hu/main.php?folderID=715>; <http://www.zoldovoda.hu/index.php>
- [28] Az OKM és a KvVM által kialakított Erdei Iskola Szolgáltatások minősítési rendszere: <http://www.kokosz.hu/html/m311.htm>
- [28] Zöld Iroda program a KÖVET honlapján: <http://www.kovet.hu/view/main/147.html>

Bővebb információ a fenntarthatóságról

A fenntartható fejlődés honlapja – www.ff3.hu

A Nemzeti Fenntartható Fejlődés Stratégiája (tervezet) honlapja - www.fenntarthatóság.hu

Az Európai Unió VI. Környezetvédelmi Akcióprogramja (angolul) - www.ff3.hu/upload/6_action_plan_en.pdf

Európai Unió Fenntartható Fejlődési Stratégiája - www.europa.eu.int/comm/environment/eusss/index.htm

Autonóm település, autonóm kistérség:
<http://www.foek.hu/nyomtatottkiadv/autonomkisregio.pdf>;
<http://epiteszforum.hu/hu/node/5233>

További kapcsolódó jogszabályok elérhetők az alábbi honlapokon

www.nfu.hu – Nemzeti Fejlesztési Ügynökség honlapja
www.kvvm.hu – Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium honlapja
www.magyarorszag.hu
www.kawe.hu - Környezetvédelmi aktív weboldal (Environment protection website)